

Ana Sayfa
Biyografiler
Saima YADİGÂR
Saliha YADİGÂR
Resimler
Yazılar
Haberler
Foto Albüm
Ziyaretçi Defteri
Linkler
İletişim

Orhan Eskiköy: "Filme Barış Vurgusunun Öne Çıkmasını İstedik..."

Söyleşi: Saliha

Yadigâr

Devlet, vatandaş, eğitimde fırsat eşitliği gibi kavramları yeniden gözden geçirmemizi sağlayan bir film: İki Dil Bir Bavul... Filmin yönetmenlerinden Orhan Eskiköy'le anadilde eğitimi, barışı, kardeşliği konuştuk ve dağarcığımızdaki birçok sözcüğü yeniden ele aldık.

**Söyleşimize niye sinemayı tercih ettiniz diye başlayalım mı?..*

*Biraz tesadüf yani... İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler Bölümü'nü kazanmıştım Ankara'da... Tercih hatası oldu orası... Sonra baktım, arkadaşlar filmler yapıyorlar iletişim fakültesinde, onların filmlerini seyrettim önce... Sinemayla ilk asıl temasım; öğrenci filmleridir, 1998 yılında... Sonra kendimi ifade etme ihtiyacım doğdu. Onların filmlerine bakıp ben de böyle filmler yapabilirim, dedim. Böyle başladı. Çok da planlanmış, baştan sona, "Ben sinema yapacağım, yönetmen olacağım," diye planlı da bir şey değil.

**İki Dil Bir Bavul'dan önce de filmler yaptınız, değil mi?.. Onlar da belgeseldi galiba...*

*Hep belgesel... Belgeselden kastımız tabii ki insanların televizyonda sık sık karşısına çıkan anlatı biçimi değil. Biz "belgesel sinema" türüne inanıyoruz. Mesela, "Mis TV" diye bir kanal var, kendini belgesel kanalı olarak tanıtıyor ama içinde ne ararsanız var, yemek programına da belgesel diyorlar, gezi programına da... Burada yaratıcı belgeseller, yani sinema için yapılmış filmlerle televizyon için yapılmış filmleri birbirinden ayırt etmek lazım... Bizim yapmaya çalıştığımız şey de o, hikâyesi olması lazım... Normal kurmaca filmlerde olan şeyin aynısı, belgesel için de geçerli: Bir hikâyesi vardır, karakterleri vardır, önceden yazılmış bir senaryosu vardır. Senaryoya ne kadar sadık kaldığı değişir ama bir senaryosu vardır. Dolayısıyla bizim yaptığımız şey, belgesel sinema... İki Dil Bir Bavul da böyle bir türün örneği, kadrajları, hikâyeyi anlatma biçimi, aslında kurmaca filmlerde alışık olduğumuz özellikler... Özellikleriyle kurmaca filme benziyor ama seçtiği hikâye, hikâyenin kahramanları, karakterleri itibarıyla de belgesel sinemanın özelliklerini taşıyor. Kimileri buna kurmaca-belgesel melezi diyorlar. Bizim için ama belgesel sinema filmi; bizim sinemamızda daha önce rastlanmamış ama dünya sinemasında birçok örneği olan bir film yapma biçimi...

**Sizce sinemada en doğru biçim bu mu?..*

*Bütün sinemacılar, sanatçılar kendilerini ifade edecek bir dil arıyorlar. Anlatımları, kendilerine özgü olsun istiyorlar. Yeni bir şeyi yeni şekilde söylemek... Yeni bir şey söyleyemiyoruz belki ama yeni biçimde söylemek niyetimiz var. Özellikle İki Dil Bir Bavul'u, İki Dil Bir Bavul'un hikâyesini en iyi bu yolla anlatabilirdik. Bir oyuncuyu bir öğretmen olarak oraya koymak, bu kadar hassas bir konuyu dağıtabilir mesela... Sizin ikna olmanızı güçleştirebilir. Seyirciyi, "Ya burada böyle öğretmen yok, böyle öğretmen mi olur?" noktasına getirebilir. Çocuklar oynasa, "Hiçbir çocuk böyle davranmaz," denilebilir. Kurmaca filmlerin, özellikle bu tür hikâyelerde ikna etme problemi var. Ama belgesel için böyle bir şey söz konusu değil, çünkü her şey gerçek ve her şey orda oluyor aslında... Dolayısıyla özellikle bu hikâye özelinde belgesel sinema, bu tür bir sinema dili gerekliydi. Ama bundan sonra da bizim anlatmak istediğimiz hikâyeler bu biçimde anlatılacak.

**Yine böyle devam edeceksiniz o zaman...*

* Böyle devam etmek istiyoruz.

** Filmin gücünü samimiyeti, karakterlerinin özgünlüğü, bir de iki tarafa belli mesafede olan duruşundan aldığımı düşünenler var. Siz gerçekten bunu mu yapmaya çalıştınız?*

* Mesafe konusu; çok üzerinde durduğumuz bir şey... Bütün anlatılarda, anlatıcı aslında tarafını belirlemiştir. İzlediği karakterin özellikleri itibarıyla aslında dünya görüşünü, dünyaya bakışını ortaya koyar. Biz de bu hikâyeyi anlatırken kendi ülkemizi önümüze koyduğumuzda, bu sorun nasıl çözülebilir, yani neden çözümlenmesi gerektiğini biliyoruz ama nasıl çözülebilir diye düşündüğümüzde, ben bir Türk olarak, Özgür de bir Kürt olarak aslında iki tarafız. O "tarafız" kısmını tırnak içine alıyorum. Dolayısıyla ikimizin de karakterlerimize belli bir mesafede durmamız gerekiyor. Belgesel sinemada eğer karakterlerinizi doğru seçtiyseniz, hikâyeye hizmet edecek şekilde seçtiyseniz, onun karşılığı seyirciye samimiyet olarak yansır. Samimilikten kastımız aslında o karakterlerin ikna edici oluşu, onlara inanıyorsunuz filmi izlerken... Bunlar bizim amaçladığımız şeylerdi ve bu tür yorumları okuyunca da, doğru şeyi yaptığımızı anlıyoruz. Doğru şekilde yapmışız, doğru şekilde algılandı dolayısıyla da...

** Bir de tabii, birçok yerde de gerçek, çok gerçek olduğunu söylüyorlar. Siz de bunu*

amaçlamıştınız, değil mi?..

* Tabii ki, tabii ki... Bizim sinemamızda (Türk sineması diyelim ona) o gerçeklik duygusuna en çok yaklaşan Yılmaz Güney'di. Seçtiği karakterler, esinlendiği karakterler, anlattığı hikâyeler itibarıyla... Tabii biz önümüze onu bir örnek olarak koyarak bu işi yapmadık. Ama benim de bir filmi seyrederken ikna olmaya ihtiyacım var. Benim oradaki yaşanan hikâyeye, karakterlere inanmam lazım... Dolayısıyla, o gerçeklik duygusu çok önemli... Bazı izleyiciler, "Ya bu bir sinema filmi değil, kamerayı tutmuşlar," diyor. Orada ikna olduğu şey aslında; o basitlik... Siz bir hikâyeye anlatıyorsunuz ama alışılmışın dışında bir biçimde yapıyorsunuz. Hakikaten bizim planladığımız şey; kameranın orada duruyor olmasıydı. Tıpkı bir insan gözü gibi, orada kamera duracak ve seyirci, "Ya, ben de ordayım," duygusunu hissedecek. O gerçeklik vurgusunu da bununla açıklayabilirim.

** Bir de, çocuklar tabii kamerayı anlamadılar. Ama Emre öğretmen, etkilendi mi? Yani sizce doğal olabildi mi?..*

* Kamera değil de, herhangi üçüncü bir kişi bile olsaydı, öğretmen-öğrenci ilişkisi içinde, pencereden birisinin baktığını bile hissetse, tabii ki doğallığı kaybolur, o anda yapacağı, söyleyeceği şeyler değişir insanın... Dolayısıyla, muhakkak değişmiştir. Tamamen kendisinin olduğunu söylememiz akılcı olmaz. Muhakkak değişmiştir ama ben onun minimum düzeyde olduğunu düşünüyorum. Belki biz yokken çocuklara daha sert davranmıştır. Ya da biz yokken belki ağlamıştır. Biz bunları görmedik ama bizim görebildiğimiz; onun o gerçeklikle kurduğu ilişkinin maksimum olduğu, en çok olduğu yerlerdi. Dolayısıyla kameranın karakterler üzerinde muhakkak bir etkisi vardır. Ama onu ölçemeyiz. Sadece güvenebiliriz. Siz izleyici olarak, ben yönetmen olarak; karakterimizin ondan en az etkilendiği, en az etkilenmiş olduğu yönünde bir inancım var. Seyircinin de bunu böyle hissettiğini düşünüyorum.

** Evet, doğal görünüyordu da...*

** Ama muhakkak etkilenmiştir...*

** Filmin derdi var tabii: Anadilde eğitim konusunu işliyor. Bunu biraz açalım mı?..*

* Aslında daha genel resim; orada çok ciddi bir eğitim sistemi eleştirisi var. Yani bizim filmimizde Türk eğitim sistemiyle ilgili ciddi bir eleştiri var. Mekânsal olarak bir köy okulu var, bir öğretmen var ve başka hiçbir şey yok. Siz oraya bedava kitap gönderiyorsunuz ama kitabın içeriği oraya uygun mu, değil mi, bunu bilmiyorsunuz, bunu ölçmüyorsunuz. Batıdaki bir çocuk için yazılmış bir kitap ve köye gönderiliyor. Bir öğretmen gönderiyorsunuz ama bu öğretmenin, beş sınıf bir yerde nasıl okur, beş sınıfa mensup çocuklara nasıl eğitim verilir, bununla ilgili hiçbir hazırlığı yok. Bir ders vermiş olabilirsiniz ona üniversitede ama onun pratiğini yapmamış bu adam... Dolayısıyla onlarla nasıl ilişki kuracağımı bilmiyorum. Öte yandan, insani olarak, 21 yaşındaki bir genci siz; tamamen yabancı olduğu bir yere gönderiyorsunuz, aydan aya maaşını ödüyorsunuz, onunla ilgili başka hiçbir fikriniz yok. Gelelim diğer, bütün bunların içinde en çok çıkan ve bizim en çok üstünde durmak istediğimiz konu; herkesin kendi dilinde yaşamaya, düşünmeye, eğitim almaya, kendini ifade etmeye hakkı olduğunun ortaya çıkması... Bu çocuklar kendi dillerinde bir eğitim alamadıkları için, anadillerinde okuma-yazma öğrenemedikleri için anadili Türkçe olan bütün çocuklarla aralarında çok büyük bir mesafe giriyor. Fırsat eşitliği bağlamında söylüyorum. Batıdaki çocuk dört ayda okumayı-yazmayı çözüyor, oradaki çocuk iki yılda, üç yılda belki ancak onun dört ayda ulaştığı aşamayı kaydediyor. Anadilde eğitimin bir hak ve özgürlük meselesi olduğunu kabul etmemiz lazım... Ben bunu anadili Türkçe olan birisi olarak söylüyorum. Ben kendim için istediğim şeyleri, herkes için istediğimden söylüyorum. Maalesef ülkemizde var olan farklılıkları, farklı sesleri, farklı dilleri, dinleri yok sayarak kendimizi var etmeye çalışıyoruz ve bunlardan aslında besleniyoruz. Bir bakıma o Kürtlerin eğitim alamamış olmaları bizim işimize de yarıyor. Onları daha ucuza çalıştırabiliyoruz, onları mevsimlik işçi olarak kullanabiliyoruz. İsteddiğimiz zaman iş veriyoruz, istemediğimiz zaman vermiyoruz. Bu bölünmeyi, bu ayrıcalıklı olmayı bir taraftan devlet yaratıyor. Çok açık bir şey var; devlet ne asimile ediyor, gerçek anlamda adapte ediyor, bu ülkede yaşamaları için, ne de özgürlüklerini veriyor. Yani iki arada, bir derede bırakmış durumda bu insanları... Dolayısıyla bunun çok bilinçli yapılan bir şey olduğunu düşünüyorum. Daha alt metinde, özellikle Kürtlerin görmesini istediğimiz bir şey var bizim bu filmde: Bu devlet ikimize de aynı oyunu oynuyor aslında... Bizi bölücülükle suçlayan, Kürtleri bölücülükle suçlayan ya da Kürtlerin haklarını savunduğu için bölücü sayılan Türkler var ya -devlet açısından- aslında devlet, bilinçli olarak bölmeye çalışıyor. Bölücülüğü yapan; devletin ta kendisi... Ne demek ya?!.. "Vatandaşım" dediğin insanlar var, hepsine farklı haklar tanıyor. Sonra birisi kendini daha iyi hissediyor, birisi daha kötü hissediyor. Bunu sen kendi elinle yapıyorsun. Mutsuzsa birileri, birileri isyan etmek istiyorsa, bunu devlet kendi eliyle bile isteye yapıyor. Bunu görmek lazım... Kutsadığımız devlet, kutsadığımız bayrak, kutsadığımız ülke, aslında bize kaşıkla verirken kepçeyle alıyor. Dolayısıyla bu aslında, daha da geniş, genel bir çerçevede sınıfsal da bir mesele... Sadece Kürtler değil, Karadeniz'de yaşayan çocuklar için de eğitimde fırsat eşitliği yok. Güneyde yaşayan için de, İzmir'de yaşayan, köyde yaşayan çocuklar için de fırsat eşitliği yok. Ama bununla ilgili huzursuzluğunu, mutsuzluğunu Kürtler kimlik çerçevesi içinde dile getiriyorlar ve isyan ediyorlar, hak talep ediyorlar. İnsanın haklarını talep etmesinde öyle çok şaşkırtıcı bir durum yoktur. Bizim anlamamız gereken, çözmemiz gereken bu ayrımlar... Bunu anlamamız lazım... Tabii, filmi defalarca izlemek gerekiyor, üzerinde tartışılması, konuşulması gerekiyor. Ve filmin tek başına anlatabileceği şeyler değil

bunlar... Dünya üzerinde böyle bir film yok zaten... Ama o filmde etkilenen insanların, o genel resmin ne olduğuyla ilgili tartışmasıyla ortaya çıkacak, filmin ancak referans olabileceği şeyler bunlar...

** Filminiz barışın, kardeşliğin simgesi haline de geldi bir anlamda... Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz?..*

* Bizim niyet ettiğimiz şey de bu aslında... Filmin "İki Dil Bir Bavul" ismini taşıması da, yani o iki dilin ne olduğu çok önemli değil aslında; Kürtçe-Türkçe olabilir, Kürtçe-Arapça olabilir. Yani bu film, insanların birbirini yok saymasına, özellikle Kürtlerin yok sayılmasına dur demek için yapılmıştır. Çünkü yok saydıkça, siz kimi yok sayarsanız sayın, o isyan edecek, o kafasını çıkartacak, "Ben buradayım," diyecek. O çocukların bizim çocuklarımıza benzemesi dikkat çekici, onlar da bizim çocuklarımız gibi bomboşlar, tertemizler... Ama benim çocuğum kadar şanslı değilse, "o büyüdüğünde başka şeyler isteyebilir"i anlamalarını istiyoruz biz özellikle Türklerin... Aynı zamanda biz, Kürtlere de öğretmenler açısından meselenin ne kadar vahim, ne kadar zor olduğunu göstermek istiyoruz. O yüzden filmin ismi; "İki Dil Bir Bavul"... Bu iki dil, bu ülkenin içinde, o bavulun içinde, o sesin içinde var olabilir. Kimsenin ayrılmaya niyeti yok. Bütün çocuklar aynı haklara sahipler, olmalılar... Bunu söylemeye çalışan bir film yaptık ve barış vurgusunun öne çıkmasını istiyorum ben...

** Peki, dramatik film çekmeyi düşünüyor musunuz?*

* Bizim yapacağımız dramatik film de; böyle bir dramatik film olacak. Biz bu filmde müdahale etmemeye çalıştık hikâyenin kendisine... Gelen eleştiriler de bu yönde: Biz çocuklarla ilgili daha çok şey hissetmek istedik, duymak istedik vs... Önümüzde yapacağımız projelerde, gerçek hikâyelere birazcık dokunacağız. Mesela benim de çocuklarla ilgili hâlâ kafamda soru işaretleri var, öğretmenle ilgili ne hissediyorlar, ne düşünüyorlar, bilmiyorum. Benim de merak ettiğim, anlatmaktan keyif alacağım, çekmekten keyif alacağım bir film, bir hikâye var. Orada benim de merak ettiğim şeyler var. O anda o duyguların ortaya çıkması için bazı yerlere dokunacağım. Buna tam anlamıyla dramatik bir film, yani kurmaca diyemeyiz ama belgesel sinemayla kurmaca sinemanın daha iç içe geçeceği, ama yine o doğallığın, samimiyetin, ikna ediciliğin, inandırıcılığın, yine gerçek karakterlerin, gerçek bir hikâyenin olacağı filmler olacak bunlar...

*** Başlangıçta bazı çocukları seçmişsiniz. Sonra onlar geri planda kalmış, başka çocuklar öne çıkmış. Bundan biraz bahseder misiniz?..*

* Yok, şöyle o... Aslında 6 tane çocuk seçmiştik. 3 tane erkek, 3 tane kız çocuk seçmiştik. Zülküf, Vehip, diğer Zülküf, Rojda, Devran ve Redife... Redife'yle Devran çok utangaçlardı. Onlar hiçbir şekilde kameraya alışmadılar. Rojda da çok alışmış sayılmaz ama Rojda yine kabul etti yani, çekilmeyi, görüntülemeyi... Diğer çocuklar asla... Onların problemi, kamera değildi aslında, onların problemi, bizimle, bizim varlığımızla ilgiliydi. Biz onların yanında bir yerdesek, evlerindeyse, etraflarındaysak utanıyorlardı. Kafalarını kapatıyorlar, yüzlerini kapatıyorlar, dolayısıyla onlar çıktı. Erkek çocuklardan üçü de duruyor ama onların içinde Zülküf ön plana çıktı bu sefer... Muhtarın oğluyla ikinci Zülküf filmin içindeler, onların önemli sahneleri var ama Zülküf Yıldırım'ın (Zilkif Yıldırım'ın) Türkçeye karşı direnişi, Türkçeyi bir türlü öğrenmemesi, öğrenememesi, onu ön plana çıkardı filmde...

** Filmde Nuri Bilge Ceylan'la Zeki Demirkubuz'a göndermeler olduğunu düşünenler var. Siz bilinçli mi yaptınız, onlar mı öyle anlamış?..*

* Bir gönderme yok aslında... Öyle algılanması normal, çünkü onlar Türk sinemasında çok önemli yerlere sahip insanlar...

** Nuri Bilge Ceylan'ın Kasaba'sına, Zeki Demirkubuz'un da kapanmayan kapılarına, gönderme var, diyorlar.*

* Kasaba'yla ilişkisi; sınıf mevzusunun olması, sınıfın olması... Ama ben Nuri Bilge Ceylan'ın sinemasından kişisel olarak etkileniyorum tabii ki, etkilenmemek mümkün değil. Yaptığı kadrajlar, özellikle sinemanın görsel gücünü çok iyi kullanıyor olmasından dolayı, etkilenmemek mümkün değil. Ama ona bir gönderme yok. Ne filmlerine, ne yaptığı işlere... Zeki Demirkubuz'un da çok büyük etkisi vardır üzerimizde muhakkak ama oradaki açılan, kapanan kapılar, o bir tesadüf yani... Onu düşünerek çekmedim öyle... Ama filmin içinde çok önemli bir anlamı var. Siz ne yaparsanız yapın, Kürt sorununu böyle çözemezsiniz, demek isteyen bir şey aslında...

** O anlamda mı?..*

* Evet. Ben onu çekerken, onu filmin içine koyarken onu hayal ettim, onu düşündüm çünkü çok önemli bir yerde kullanıyoruz onu... Çocuklar içerde adımızı okuyorlar. "Türküme, doğruyum, çalışkanım..." Kapı kapanmıyor. Sonra, adımızı bitiyor. İçerde Rojda söylüyor, adımızı bitiriyor. Sonra tekrar kapının dışına çıkıyoruz. Bu sefer bir kız çocuğu gelip kapıyı, arasına kâğıt koyarak kapatmaya çalışıyor. Aslında bu sistemin, eğitim sisteminin, devlet sisteminin, demokratik bir sistemin, Kürtlere ilgili düşünmesi de böyle... Hep ara çözümler bulmaya çalışıyor. Kökten bir şekilde çözüyor.

** Sembel bir şey öyleyse...*

* Birazcık onu düşünerek yaptım. Zeki Demirkubuz'un yaptığı şeylerde de benzer okumalar var. Sistem eleştirisi olduğu yönünde... Ama onu düşünerek yapmadım. Doğrudan bir bağlantısı var...

* *Filmi rahat çekebilmek için bütün engelleri kaldırdığımızı söylemişsiniz. Bunu niye yaptınız?..*

* Hangi engeller?..

* *Köyde rahat çekebilmek için mesela kaçgöçün olmadığı...*

* Çünkü film yapmak çok zor bu ülkede... Böyle bir şey yaparken devletin kendisiyle uğraşmak, askerle uğraşmak, polisle uğraşmak çok can sıkıcı... O yüzden onların hepsinden kaçmak gerekiyordu. Dolayısıyla Urfa'da çekmek, askerinin olmadığı bir yerde, askerinin etkisinin olmadığı, çatışmanın olmadığı, savaşın olmadığı bir yerde filmi yapmak; en doğru şeydi. Yoksa bize ne filmi çektirirlerdi, ne de... Mutsuz ederlerdi bizi... O yüzden orda çektik biz de...

* *Bir de "Tam bir sevgi filmi," demişler, siz katılıyor musunuz?..*

* Sevgi filmi... Ne demek olduğunu bilmiyorum sevgi filminin... "Leon" gibi bir şey mi demek istiyorlar?.. Bilmem, sevgi filmi... Kapsayıcı olmasına uğraştık biz... İki taraftan birisi azıcık böyle dokunsun, incitsin filan değil... Bunun sistemin temel problemi, genel problemi olduğunu söylemek... Bunun insanlarla, kimliklerle bir ilişkisinin olmadığını söylemek için, o anlamda kapsayıcı olsun istedik. İçinde şiddet göstermemeye özellikle dikkat ettik. Şiddet göstermemeliydik. Zaten bu meselenin şiddetle çözüleceğini düşünüyorlar. Ama bu iş; şiddetle çözülmüyor ve çözülmeyecek. Bu bağlamda bir sevgi filmi denebilir ama...

* *Evet...*

***"Lay lay lom, hadi, birbirimizi sevelim," değil...

* *Tabii, öyle değil de...*

* Öyle bir şey değil de... Şiddeti barındırmayan, çözümünü birbirimizi sevmek, birbirimizi anlamak, iletişim kurmak gerekliliği üzerinden anlatan bir film diyebiliriz ona...

* *Bir de "kültürlerin kucaklaşması" demişler...*

* Aslında kültürler çok da kucaklaşmıyor. Arada bir mesafe kalıyor. Ama tabii ki çocuklarla öğretmen arasında sıcak temaslar var. Öğretmen çocuklara kızsız da, aslında onları çok seviyor ama kültürler gerçek anlamda kucaklaşmıyor. Öyle bir ilişki kurulmuyor yani filmin içinde...

* *Bir de Uğur Vardan, "Fazlasıyla hüznü görünen bu tablodan, komik durumlar çıkarıyoruz," demiş...*

* Hayatın kendisi gibi ya... Hayatta başımıza çok kötü şeyler gelir. Ama bir kedinin bir anda karşımıza çıkıp size hoş bir şey yapmasına gülüverirsiniz. Öyle de olması gerekir. Hep acı, hep hüznü hissederek yaşayamazsınız. Karşıtı olan duyguyla anlam kazanır hüznü ya da sevinç... Dolayısıyla, filmin içinde aslında çok acı, dramatik bir şey var ama çocuklar ayıya "inek" diyorlar... Ya da "at" diyorlar. Dolayısıyla ona gülmeden geçemiyoruz. Bu bizim dil referanslarımızla da doğrudan ilgili ama o çocuklar bir anda bizim bildiğimiz bir şeye başka bir şey söylüyorlar. Ya da öğretmen, önce Türkçeyi çok düzgün konuşmaya çalışırken, bir bakıyor ki çocuklar, Türkçeyi çok bozuk konuşuyorlar, o da kendi anadiline, yöresel ağızına geri dönüyor, Denizlili gibi konuşmaya başlıyor. Bunlar komik şeyler, bunları görmemiz lazım, bunları fark etmemiz lazım... Böyle detaylar var filmin içinde...

* *Evet, detaylar gerçekten iyi yakalanmış...*

* O detaylara özellikle özen gösterdik. Özellikle sınıfın içindeki detaylara ve köyün yaşamsal özelliklerine... Zülküf'ün eşekle olan meselesinde olduğu gibi... Böyle küçük küçük detaylar çok önemli, hayatın içinde de çok önemli...

* *Yine filmin öğretmenlik mesleğinin kutsallığına dikkat çektiğini düşünenler var. Siz öyle bir şey amaçladınız mı?..*

* Yok, ben kutsal olduğunu düşünmüyorum. Öğretmenlik denilen şey aslında, bu tür bir eğitim sistemi içinde, bu tür bir düzen içinde, tam da düzenin yayılması, genişlemesi, kendini kabul ettirmesi için kurulmuş bir düzenek... O yüzden kutsal falan değil.

* *Siz öyle düşünmüyorsunuz yani...*

* Yok... Alternatif bir eğitim için öyle bir şey söyleyebilirim. Ama bu tür bir eğitim sistemi için öyle bir şey düşünmüyorum. 40 tane çocuğu aslında bir araya toplamamın en önemli amacı; 40 tane çocuk bir sınıfta, 60 tane çocuk bir sınıfta ama yüzlerce aynı sınıftan var ve onların okuduğu kitaplar aynı... Hiçbir alternatif yok... Aslında hepsini birbirine benzetmek için yapıyor. Eğitim bunun için var: "Bunlar birbirlerine

benzesinler," diye var.

* *Tabii...*

* Farklı özellikleri bastırılıyor, çok konuşuyorsa ya da sadece matematiği seviyorsa, sadece Türkçeye ilişkisi varsa, hep eşitlemeye çalışıyorlar çocukları, insanları... O yüzden ben kutsal olduğunu düşünmüyorum, bu tür bir eğitim sisteminde...

* *Peki, filmde özellikle müzik kullanmadığınızı söylemişsiniz. Bunu biraz açıklar mısınız?..*

* Sinematografik özellikleri düşündüğümüzde senaryonun kendisi, görüntünün kendisi, yani kamera, ışık, kurgu, oyunculuk gibi şeylerin hepsi, sinematografik özellikler, bir sinema filminde olması gereken, olmazsa olmaz şeyler... Ama müzik; dışarıdan ithal edilmiş bir şey... Bir duyguyu coşturmak, bir duygunun gücünü arttırmak gibi... Müziğin kendine özgü bir dili var. Bir müzik dediğiniz zaman, aslında o da konuşur. Notalarla konuşur. Dolayısıyla o ithal ettiğiniz şeyin, bu tür bir sinema için yeri yok. Mesela, bir Angelopoulos filminde müzik aslında bir oyuncu gibidir. Ona bir oyun verilmiştir, o onu oynamıştır film boyunca... Dolayısıyla Angelopoulos sineması için önemlidir. Oysa belgesel filmlerde sizin yaptığımız şeyin anlamını güçlendirmesi için kullanılıyor ve yapay bir şey... Ağlamayacağımız yerde ağlatıyor, gülmeyeceğiniz yerde güldürüyor. Düşünmeyeceğiniz yerde, "Bak, burada düşünmen lazım," diyor. Çünkü onun da kendine ait bir dili var ve insanlar en hızlı müzikten etkilenirler. Gördüğü bir resmin üzerinde düşünmek zorundadır, görüntü üzerinde düşünmek zorundadır. Ama müzik duygulara bir anda hükmeder. Birden içilmiş bir kadeh içki gibidir, çarpar. O yüzden, müziğin sinema için, sinemanın kendisi için tehlikeli olduğunu düşünüyorum. Tıpkı sesin sinemaya girmesi gibi... Ses sinemaya girdikten sonra görüntünün önemi azalmıştır. Mesela bizim filmimiz için de hep aynı şeyi bekliyor insanlar: Bize artık bir şey söylesin bu film, mesaj versin vs...Niye?.. Çünkü ses, diyalog... Sesten kastım; diyalog yani, konuşmak... Hep insanın konuşmasını tercih ediyoruz. Ama hayatın içinden akan seslerle görüntünüzü güçlendirebiliyorsanız o, başka bir şeydir. Ama görüntüyle anlatamadığınız şeyi sesle anlatıyorsunuz. Sesten kastım; diyalog yani... Müzik de aynı şekilde: Aslında görüntünüz o kadar güçlü olmamasına rağmen, üstüne bir müzik koyuyorsunuz, o birden insanları etkileyiveriyor. Bu, bizim ihtiyacımız olmayan bir şey... Ben müziğin sinema için bir alışkanlık ve kolaylık olduğunu düşünüyorum.

* *Doğru... Peki, sevdiğiniz yönetmenleri sorsam...*

* Öyle çok fazla yok aslında, Haneke'yi çok beğeniyorum, seviyorum. Angelopoulos'u çok beğeniyorum. Zeki Demirkubuz'u beğeniyorum. Nuri Bilge Ceylan'ı beğeniyorum. Takip ediyorum yani, bunlar özellikle filmlerini takip ettiğim insanlar... Japon sinemasından Ozu'yu beğeniyorum. Chaplin'in mizahını beğeniyorum. Yani sinemadaki mizah kullanma biçimini beğeniyorum.

* *Peki, sevdiğiniz filmler desem, aklınıza gelenler neler olurdu?..*

* Aklıma ilk gelen; Angelopoulos'un Sonsuzluk ve Bir Gün filmidir. O, hiç unutamadığım filmlerden bir tanesidir. Haneke'nin bütün filmlerini beğeniyorum, onların içinde de hiç unutamadığım filmler var. Zeki Demirkubuz'un Masumiyet'i de hep aklıma gelen filmlerden... Nuri Bilge Ceylan'ın Mayıs Sıkıntısı öyle bir şey... Hep aklımda bir yeri olan filmler bunlar...

* *En sevdiğiniz yazarları sorsam...*

* Ben çok fazla roman okuyan birisi değilim. Öykü okuyorum genelde... Birkaç yıldır sürekli Cemil Kavukçu okuyorum. Onun öykülerinden etkileniyorum. Daha çok kuramsal okumaya çalışıyorum, felsefe ya da tarih okumaya çalışıyorum. Tabii ki klasiklerden Dostoyevski... Bütün bizim kuşağı etkilediği gibi tabii ki beni de etkiledi... Hikâye anlatma biçimi itibarıyla etkiledi. Seçtiği temalar itibarıyla etkiledi. Çok isim tutamam aklımda, etkilendiğim şeyler muhakkak vardır.

* *Meraktan sordum. Var mı unuttuğum bir şey?.. Sizin söylemek istediğiniz bir şey var mı?..*

* Filmin beklediğimiz, hayal ettiğimiz şeyi yaratmasını umut ediyorum. Bu ülke için, barış için insanlar birbirlerini anlayabilsinler. Sınırlar, mesafeler, önyargılar, birbirimizi suçlamalarımızın yerine anlamak, kabul etmek, fark etmek... Bir de, insanların sanatla kurduğu ilişkinin tekrar tanımlanmasına ihtiyacımız var. Sinemayla, edebiyatla, müzikle... Orda çok büyük bir eksiklik var; bir kültür politikamızın olmaması... Devletin bir kültür politikasının olmaması... İyi şeyler tamamen arkada kalmaya başladı. İyi filmler de izlenmeli... Bir Recep İvedik filmi 4 milyon izleniyorsa, bir Zeki Demirkubuz filmi 400 bin izlenmeli... Ya da bir Nuri Bilge Ceylan filmi öyle izlenmeli... Ancak öyle dayanışmayla olur. Toplum kendisinin önünü açmaya çalışan insanlara fırsat vermeli... 3 tane korsan DVD alıyorsa, bir defa sinemaya gitmeli mesela... 3 tane korsan DVD'ye verdiğinde, aslında 15 milyon kendi cebine kalıyorsa, 7 milyon, 8 milyon verip bir defa sinemaya gitmeli... Korsan kitap için de aynı şey; 3 tane korsan kitap alıyorsa, bir tane de kitapçıdan almalı... Bunları insanların neden yaptığını anlayabiliyorum.

* *Bizimle düşüncelerinizi paylaştığınız için çok teşekkürler.*